

Status på Vanddispositionsplanen

Klimatilpasning er et fælles ansvar, hvor kommunen, Vand og Affald, beredskabet, virksomheder, borgere og grundejere alle er vigtige aktører og derfor må arbejde sammen om at løfte opgaven. Svendborg Kommunes Klimahandleplanen danner rammen om dette samarbejde, og arbejdet er i fuld gang.

Dette notat giver en status på arbejdet med Vanddispositionsplanen, som første gang blev beskrevet i notatet "Håndtering af vand i Svendborg Kommune" ved VA bestyrelsesmødet i april 2024 og ved TMU mødet i maj 2024.

1. Indledning

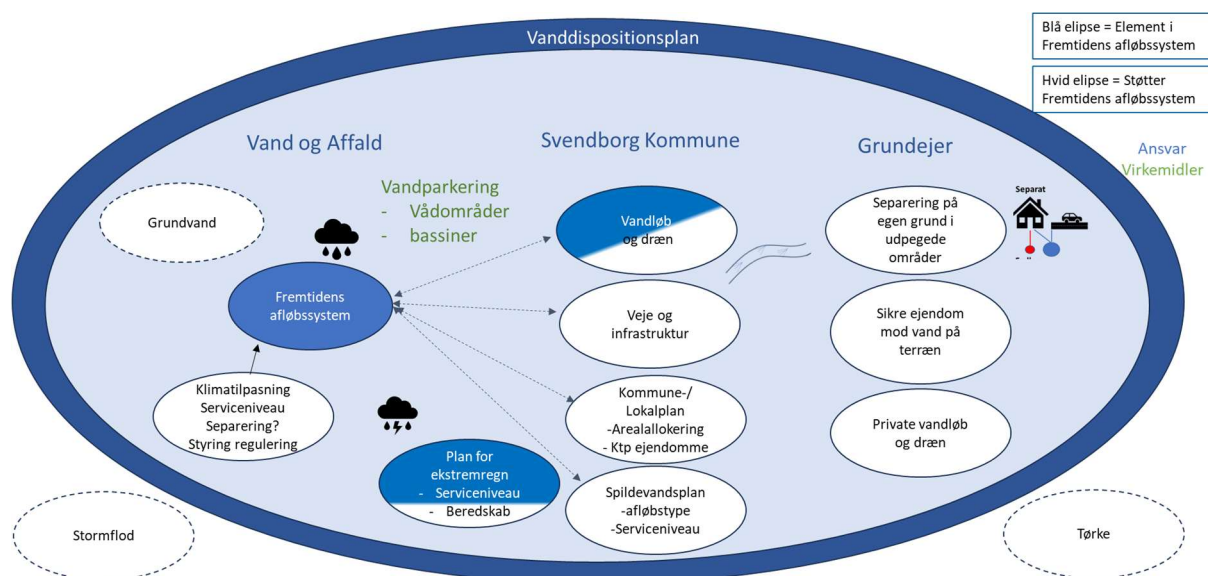
For at sikre, at der sker helhedsplanlægning og findes helhedsløsninger for klimarobusthed med fokus på vandhåndtering og vandpotentialer i hele Svendborg Kommune, arbejdes der med en Vanddispositionsplan.

Vanddispositionsplanen er en overordnet plan, som koordinerer og prioriterer indsatserne for klimarobusthed, og kobler dermed arbejdet med håndtering af ekstremregn, eventuel adskillelse af spildevand og regnvand, vandparkering og vandløb samt robust infrastruktur. Som udgangspunkt omhandler dette arbejde ikke klimatilpasning ifht. havvandsstigninger, stormflod eller tørke, men der er helt naturligt i nogle områder sammenhæng mellem håndtering af både regnvand og havvand.

Vanddispositionsplanen vil udmøntes i en samlet prioriteret plan for indsatserne for klimarobusthed i Svendborg Kommune i form af bl.a. et oversigtskort med nødvendige indsatser samt periode for udførelse. Arbejdet med vanddispositionsplanen er igangsat og accelereret fra sommeren 2024 og forventes klar i sidste halvdel af 2026. I perioden hvor Vanddispositionsplanen udarbejdes, arbejdes der naturligvis sideløbende med udførelsen af konkrete højt prioriterede klimatilpasningsprojekter.

Arbejdet med Vanddispositionsplanen foregår i et meget tæt, konstruktivt og velfungerende samarbejde mellem Klima, Natur og Miljø i Svendborg Kommune og Vand og affald.

Nedenstående figur 1 illustrerer elementer og sammenhænge i vanddispositionsplanen

Figur 1: Vanddispositionsplanens indhold samt interne og eksterne sammenhænge

Der arbejdes p.t. med Plan for Fremtidens afløbssystem samt Plan for håndtering af ekstremregn. Udarbejdelsen af disse planer er tæt koblet til særligt Svendborg Kommunes arbejder med Vandløb, men også til Veje- og Infrastruktur, Kommune- og lokalplaner, Kommunale ejendomme samt Spildevandsplanen.

”Fremtidens afløbssystem” er primært Vand og Affalds ansvar, imens ”Plan for håndtering af ekstrem regn” primært er Svendborg Kommunes ansvar. Arbejdet med begge planer sker i en fælles projektgruppe der sikrer en tæt koordinering og inddragelse.

Alle tænker Vand:

Vanddispositionsplanen, som beskrevet i figur 1, indeholder mange elementer og involverer mange forskellige aktører. Det er foruden Vand og Affald og flere forskellige afdelinger i kommunen, også beredskabet og borgerne m.fl.. Der er derfor behov for at arbejde med kommunikation og oplysning omkring de udfordringer som de øgede regn- og grundvandsmængder fremtiden bringer med sig, for at få alle til at tænke vand.

Vand og Affald og Svendborg Kommune har udarbejdet et fælles kommunikationsmateriale vedrørende de øgede vandmængder til borgerne. Der har hen over sommeren 2024 og vinteren 2024/2025 kørt en kampagne vedr. håndtering af ekstremregn i form af Facebook-opslag, postkort samt biografspots og annoncer i lokalaviser. Kampagnen henviser til illustrationer på hhv. Svendborg Kommune og Vand og Affalds hjemmesider, som er lavet i fællesskab. Illustrationerne skal inspirere Svendborgs borgere med mulige løsninger på håndtering af ekstremregn og være med til at forberede borgerne på fremtidens vejr. Kampagnen gentages med passende intervaller.

I Svendborg Kommune er det Klima, Natur og Miljø som er tovholder i arbejdet med Vanddispositionsplanen, men flere afdelinger skal trække i samme retning, hvis de gode løsninger skal realiseres. Derfor er der løbende arbejdet med at informere de relevante afdelinger om emnet generelt, det konkrete arbejde der pågår, samt vigtigheden af at vand tænkes ind i alle kommende projekter, store som små. Det kan være alt fra generelle beslutninger om arealanvendelse til

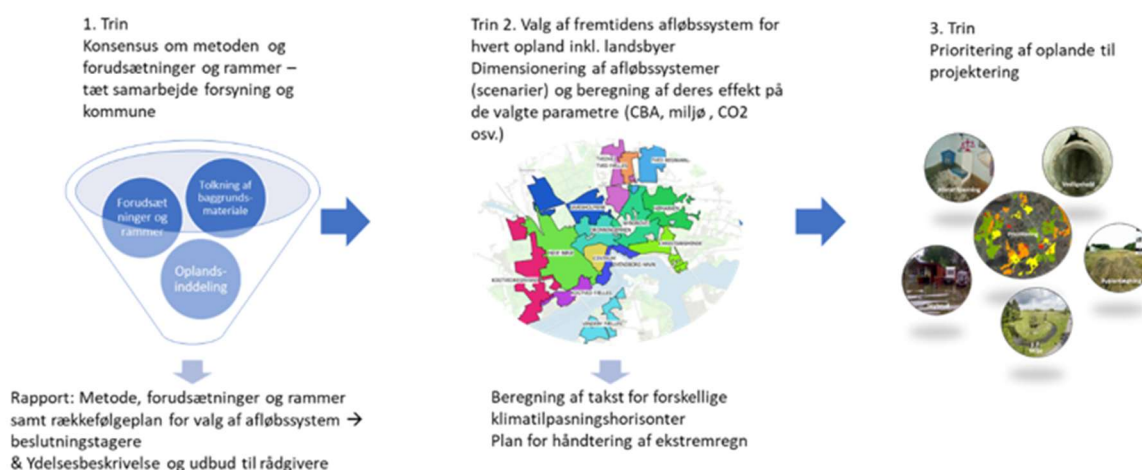
renovering af en skoles udearealer, som fx kan benyttes til at parkere skybrudsregn i en kort periode.

Nedenfor er status på de aktiviteter indenfor Vanddispositionsplanen, som er i gang. Arbejdet med at få alle til at tænke på vand sker sideløbende med nedenstående mere konkrete arbejdsområder.

2. Fremtidens afløbssystem

Formålet med "Fremtidens afløbssystem i Svendborg" er at prioritere og danne rammerne for Svendborg Kommunes og Vand og Affalds arbejde med at gennemføre klimatilpasning af afløbssystemerne i fremtiden, og hermed reducere oversvømmelser og forbedre vandmiljøet. Skærpet miljølovgivning vil i fremtiden sandsynligvis bevirke at regnvand ikke kan udledes til vandløb og havet, uden en bedre rensning end i dag. Det kan betyde at udledningen af vejvand samt tag- og overfladevand kan blive mere udfordret og omkostningstung for kommunen, lodsejere og forsyningen i fremtiden. Betragtninger vedr. dette indarbejdes i Fremtidens afløbssystem.

Processen er opdelt i tre trin som er vist i figur 2 og beskrevet nedenstående.

Figur 2: Proces for Fremtidens Afløbssystem

I Trin 1 defineres rammer og forudsætninger for Fremtidens Afløbssystem, bl.a. med emnerne Afløbstyper, Vandmiljø, Hydrauliske forudsætninger, Robusthedsanalyser, Cost-benefit-analyser, Bæredygtighed m.v. Trin 1 afsluttes med en rapportering af strategien som udgør ydelsesbeskrivelsen for Trin 2.

Trin 1 er gennemført/gennemføres i perioden fra august 2024 – maj 2025

I Trin 2 skal hvert kloakopland i kommunen analyseres ud fra de rammer og forudsætninger der er udarbejdet under Trin 1. Der skal her gennemføres hydrauliske beregninger af afløbssystemet i hele Svendborg Kommune.

Beregningerne af forskellige typer af mulige afløbssystemer udføres af en ekstern rådgiver, og skal danne grundlag for valg af fremtidens afløbsstrategi i de enkelte områder i Svendborg Kommune.

Det har vist sig at opgaven i Trin 2 har et volumen som gør, at den skal i EU-udbud, hvilket betyder at planen for fremtidens afløbssystem først kan færdiggøres i sidste halvdel af 2026.

Trin 2 forventes gennemført i perioden maj 2025 – medio 2026.

Med rammer og forudsætninger fra Trin 1 samt de hydrauliske beregninger fra Trin 2, er det i Trin 3 muligt at udarbejde en plan med prioriteret rækkefølge og tidsplan for klimatilpasningen af afløbssystemerne i Svendborg Kommune. Hermed har kommunalbestyrelsen og bestyrelsen i VA et grundlag til at beslutte, hvor lang tid det skal tage at tilpasse afløbssystemerne til fremtiden.

Når Trin 3 er afsluttet ultimo 2026, vil vi stå med en prioriteret og koordineret plan for klimatilpasning af samtlige kloakoplande i Svendborg Kommune – Fremtidens afløbssystem. Planen vil desuden indeholde en vurdering af økonomien bag realisering af klimatilpasningen af afløbssystemet i Svendborg Kommune.

Der hvor planen for Fremtidens afløbssystem peger på at oplandene skifter afløbstype ift. den gældende Spildevandsplan, skal ændringen skrives ind i spildevandsplanen som godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Herefter kan Vand og Affald projektere og etablere afløbssystemerne frem mod 2050 og herefter.

3. Plan for håndtering af ekstremregn

Plan for håndtering af ekstremregn fokuserer på de regnmængder, som ikke håndteres af Vand og Affald i det fremtidige klimatilpassede afløbssystem. Det er altså regnvejrshændelser ud over forsyningens serviceniveau, og derfor er det Svendborg Kommune, som er ansvarlig for planen.

I bebyggede område kan udfordringerne i høj grad opstå ved skybrud. Skybrud giver kraftig afstrømning fra befæstede arealer, hvorfra regnvandet ender i lavninger eller andre udsatte områder. De lokale forhold vil kræve forskellige konkrete lokale løsninger. Et fællestræk vil være, at løsningerne skal være helhedsorienteret, og derfor skal de koordineres ift. beredskabsplanen, trafiksikkerhed, kritisk infrastruktur og være baseret på at minimere skader på værdier.

En helhedsorienteret løsning kræver derfor høj grad af koordinering mellem kommunens afdelinger: Trafik og Infrastruktur, Kommunale Ejendomme, Planafdelingen og Spildevandsmyndigheden. Derudover vil det kræve at grundejerne sikrer deres ejendom til 20 cm vand ved sokkelen og at Vand og Affald lever op til gældende serviceniveau.

Plan for håndtering af ekstremregn skal være håndgribelig, hvor konkrete udfordringer kortlægges og mulige løsninger skitseres i en form for action cards. Det vil give mulighed for at løse de lokale konkrete udfordringer, og samtidig tage hensyn til de generelle udfordringer i et større område. Mulige løsninger er fx at styre vandet hen i områder, hvor det ikke gør skade, ændre vejes profil så afstrømningen ændres og hæve kanter på kælderskakter og lyskasser. Hvor stort behovet for håndtering af ekstremregn bliver, afhænger i høj grad af Vand og Affalds klimatilpasning af afløbssystemet til serviceniveauet.

4. Vandløb – Potentiale for vandparkering

Vandparkering i det åbne land handler om midlertidig tilbageholdelse af vand for at forsinke afstrømning gennem vandløb og dermed reducere risikoen for oversvømmelser i bebyggede områder. En vurdering baseret på erfaringer fra de kraftige regnhændelser i 2023 og 2024 har fokuseret på potentialet for vandparkering ved vandløb.

På grund af store mængder nedbør i 2023 og 2024, var naturlige lavninger fyldte, og jorden var vandmættet, hvilket pressede vandløbenes kapacitet. Dog var udfordringerne fra oversvømmelser begrænsede, og vedligeholdelse af vandløbene har sikret tilstrækkelig afledning af vandet.

Det vurderes, at vandparkering i det åbne land ikke vil have en væsentlig gavnlig effekt, da det primært ville beskytte landbrugsarealer mod oversvømmelse ved at parkerer vandet på andre landbrugsarealer.

I de mindre byer samt i Svendborg by var oversvømmelser relateret til strømmende vand på overflade, og ikke relateret til vandløbenes kapacitet. Det betyder, at vandparkering for at sikre kapacitet i vandløbene, ikke er en effektiv løsning. I Svendborg by udnyttes opstemningen i Trappebækken, til at regulere vandmængderne, så der ikke kommer skader på værdier.

Samlet vurderes det, at potentialet for yderligere vandparkering er begrænset, da de eksisterende løsninger og vandløbenes kapacitet vurderes at være tilstrækkelige.

5. Terrænnært Grundvand

Terrænnært grundvand udgør en stigende udfordring i Danmark, især i lavtliggende områder, hvor klimaændringer og øgede nedbørsmængder forværrer problemet. Når grundvandet står højt, kan det medføre oversvømmelser i kældre, svække bygningers fundamenter og påvirke kloaksystemerne. Det kan også give udfordringer for byplanlægningen, da områder, der tidligere var egnede til byggeri, nu risikerer at blive ubrugelige.

Det er i øjeblikket den enkelte grundejer, som selv skal sikre sig mod højtstående grundvand, men i fremtiden vil det overgå til forsyningen i bestemte områder. Der er fremsat et lovforslag vedr. håndtering af terrænnært grundvand, som lægger op til, at kommunerne ultimo 2026 skal kortlægge de særligt udsatte områder, og udpege dem i kommunens spildevandsplan. Denne udpegning skal dog kun laves inden for de separat- og fælleskloakerede områder. Hvordan kommunerne konkret skal udpege områderne er endnu ikke afklaret, men det forventes at der kommer vejledninger om dette inden sommer 2025.

Forsyningerne kan efter ændringerne i spildevandsplanen etablere løsninger til håndtering af det terrænnære grundvand i de udpegede områder. Dette er dog betinget af at det er samfundsøkonomisk rentabelt. Håndteringen af terrænnært grundvand vil blive finansieret over spildevandstaksten.

6. Revision af spildevandsplan

Spildevandsplanen (2020-2031) i Svendborg Kommune skal revideres, og arbejdet med revisionen er opstartet. Denne revision vil sikre at kommunens spildevandsplan er opdateret og at arbejdet med vanddispositionsplanen og det højtstående grundvand bliver inkluderet. Udpegningen af områderne med terrænnært grundvand skal være vedtaget ultimo 2026.

Hvis den samlede revision af spildevandsplanen ikke er færdiggjort på daværende tidspunkt, vil udpegningen blive inkluderet i spildevandsplanen som tillæg.

I arbejdet med revisionen vil der blive koordineret med de andre afdelinger i kommunen og Vand og Affald på de områder som er relevante.

7. Udførte og planlagte projekter - Vand og Affald

Igangværende projekter:

- Separatkloakering af Parcelvej ved Bjerrebyvej udføres i perioden februar – april 2025
- Separatkloakering Rødbyvej og Abildgårdsvej med sideveje udføres i perioden maj – november 2025

Øvrige planlagte projekter i 2025:

- Separatkloakering Vindeby Pilevej og Syrenvej
- Separatkloakering området ved Fasanvej, Thurø
- Separatkloakering Bjerreby Møllevej

For en oversigt over gennemførte klimatilpasningsprojekter i perioden 2014-2024 henvises til bilag A "Status for gennemførte VA klimatilpasningsprojekter primo 2025"